

Free2choose/Meze svobody Metodika vedení debat a diskusí

I. Vedení debat ve školách:

Cíle:

- ✓ Žáci kriticky hodnotí důležitá společenská témata
- ✓ Žáci prezentují a obhajují svůj názor na vybraná společenská a sociální témata
- ✓ Žáci rozlišují mezi rozdílnými typy argumentů (např. etickými, morálními, právními, praktickými)

Věková skupina: žáci 2. stupně ZŠ, žáci SŠ, G a SOŠ

Čas: 45 minut

Pomůcky: videoklipy projektu Free2choose, počítač/DVD přehrávač/interaktivní tabule/projektor, psací potřeby, tabule/flipchart, křídly/fixy.

Postup:

1. Promítněte žákům vybraný videoklip. Dilematickou otázku položenou na konci klipu napište na tabuli.
2. Požádejte žáky, aby každý sám za sebe odpověděl na otázku a zapsal si jeden či dva důvody, které ho k odpovědi vedly.
3. Pracujte technikou názorové škály: dvě protilehlá místa ve třídě označte znaménkem „plus“ pro ano a „minus“ pro ne. Požádejte žáky, aby fyzicky zaujali „své“ místo na škále podle toho, jak se názorově blíží spíše k jednomu, nebo druhému protichůdnému stanovisku, tedy absolutnímu souhlasu nebo absolutnímu nesouhlasu.
4. Rozdělte žáky do dvou skupin - na skupinu žáků s názorem ano a spíše ano, a na skupinu žáků s názorem ne a spíše ne.
5. Vyzvěte skupiny, ať prodiskutují a shrnou důvody svého postoje a vyberou si (argumentačně zdatného) mluvčího.
6. Mluvčí jednotlivých skupin prezentují své argumenty. Skupiny se střídají, jednou prezentuje skupina Ano, vystřídá ji skupina Ne. K prezentaci mají předem určený čas (max. 3 min), který hlídá učitel. V průběhu prezentace se nerozvíjí diskuse.
7. Vyzvěte žáky k hlasování o odpovědi na dilematickou otázku položenou v závěru zvoleného videoklipu.

Reflexe:

Ptejte se žáků:

Jak jste se cítili v průběhu aktivity? Proč? Jak jste se cítili při naslouchání ostatním? Měli jste chuť přerušit spolužáka, když jste s ním nesouhlasili? Změnil někdo v průběhu aktivity na téma názor? Proč? Co jste se dozvěděli? Co jste si uvědomili?

Doporučení: Některá témata v klipech mohou u žáků vzbudit silné emoce i kontroverzní názory. To samo o sobě není na škodu, je ovšem třeba udržet diskusi v odpovídajících mezích. Pokud máte obavu z reakce žáků, ať už z důvodu vypjatých vztahů ve třídě nebo jiných závažných problémů, prezentaci klipů raději vynechejte.

II. Vedení veřejných debat a diskusí:

- Předpokládaný časový rozsah: 90 – 120 minut při 2-3 klipech

Pomůcky a další potřeby:

- Klipy
- Stoly a židle pro diskutující, moderátora a pro publikum
- Mikrofony (alespoň tři – jeden pro hosty, jeden pro moderátora a jeden má dobrovolník pro publikum)
- Počítač a projektor
- Hlasovací karty (s předepsanými hodnotami a v dostatečném množství pro veřejnost)
- Kartičky pro publikum pro sepsání dotazů
- Dobrovolníci pro výběr kartiček s dotazy od publika

Postup:

1. Moderátor / konferenciér večera přestaví téma debaty, případného dalšího moderátora či moderátory, kteří debatu povedou, a diskutující hosty.
2. Moderátor vysvětlí pravidla debaty. Poté moderátor pustí klip, po skončení ho stručně shrne, o čem v něm šlo, nechá promítnoutou dilematickou otázku a vyzve publikum, ať hlasuje. Publikum má k dispozici barevně odlišené kartičky nadepsané ano/ne. Dobrovolníci sčítají výsledky. Moderátor shrne hlasování.
Doporučení: je vhodné se předem domluvit, jak budou dobrovolníci sčítat, aby to šlo rychle.
3. Poté začíná diskuse: nejprve se postupně vyjadřují jednotliví pozvaní diskutující, kteří mají každý na svůj proslov 5 minut (podle předem dohodnutých pravidel). Moderátor sleduje čas a uděluje slovo. Pokud se čas pomalu chýlí, je vhodné naznačit hovořícímu, že mu např. zbývá poslední minuta.
Doporučení: je dobré postavit na stůl, kde sedí debatující hosté, viditelně např. budík, na kterém si hovořící může sledovat přidělený čas. S hosty je potřeba domluvit pravidla debaty dopředu, tj. před začátkem debaty.
4. Poté, co se mluvčí vystřídají, na sebe mohou reagovat, na odpovědi mají tentokrát maximálně 3 minuty a každý reaguje maximálně dvakrát.
5. Moderátor shrne nejdůležitější argumenty a vyzve veřejnost, ať klade debatujícím hostům otázky. Publikum předem dostane kartičky, kam si může dotazy průběžně zapisovat. Doporučení: moderátor si průběžně zapisuje argumenty debatujících.
6. Veřejnost zapisuje dotazy, ty jsou vybrány a je zvolena jedna. Jak debata pokračuje, vybírají dobrovolníci další provokativní otázky či bystré postřehy a komentáře za vybraných kartiček.
7. Na každou otázku mají diskutující 2 minuty. Celkem by měly prodiskutovat tři otázky z publika.
8. Veřejnost je vyzvána, aby komentovala debatu, tentokrát se hlásí. Každé vystoupení trvá maximálně 2 minuty, na což je veřejnost dopředu moderátorem upozorněna.
9. Každý z debatujících hostů dostane 3 minuty na závěrečný komentář.
10. Moderátor shrne hlavní argumenty, které se v debatě objevily, a to jak od hostů, tak od veřejnosti.
11. Moderátor vyzve publikum, aby ještě jednou hlasovalo o otázce z klipu. Poté komentuje, pokud došlo ke změnám v názorech.

anne frank house

12. U druhého klipu se celý postup opakuje.
13. Konferenciér / moderátor zakončí večer.

Kritéria úspěšné debaty:

- ✓ Výběr klipu, který je tematicky zajímavý pro všechny.
- ✓ Jasně zadání: co je úkolem, jaká jsou pravidla diskuse a kolik je na diskusi času – jak pro hosty, tak pro publikum/ veřejnost.
- ✓ Schopný moderátor, který je schopen shrnout nejdůležitější argumenty a udržovat v debatě jasnou linii.
- ✓ Používat srozumitelný jazyk – moderátor, hosté i publikum. Pokud dojde k nejasnostem, je na moderátorovi, aby situaci vyjasnil.
- ✓ Dobrá viditelnost a slyšitelnost diskutujících – je potřeba, aby si moderátor toto na začátku diskuse zjistil, např. dotazy k publiku, zda všichni dobře vidí a slyší. Při dotazech z publika je vhodné nabídnout mikrofon
- ✓ Udržení diskuse ve stanovených mezích: mluví ten, koho moderátor vyzve, ostatní mu nevstupují do řeči a nepřerušují jej – pokud se tak stane, je úkolem moderátora, aby diskusi navrátil zpět do vytčených mezí; je třeba argumentovat k věci, nevěcné argumenty může učitel přerušit; slovní útoky a konflikty do diskuse nepatří.